

VERSLAG VAN DE HOORZITTING, 7 maart 2014, 10.00 – 11.45 uur

Zaaknr: 12.0343.30 en 12.0351.30

Inzake: Ontwerpbesluit ontheffing van verplichting tot het aanwijzen van een netbeheerder door OCI Terminal Europoort

Aanwezig namens het bestuur Autoriteit Consument en Markt:

Dhr. Odijk	Directie Energie, voorzitter hoorcommissie
Mevr. Boyd	Directie Energie, lid hoorcommissie
Mevr. Heine	Directie Energie, lid hoorcommissie
Dhr. De Vreeze	Directie Juridische Zaken, lid hoorcommissie

Aanwezig namens partijen:

Dhr. Neef	Euroliquids BV en Kemira Rotterdam BV
Dhr. Van den Kieboom	Euroliquids BV ('Euroliquids')
Dhr. Bazelmans	Kemira Rotterdam BV
Dhr. Mattijs	Kemira Rotterdam BV ('Kemira')
Dhr. Koornhof	Kees in 't Veen Beheer BV ('Kees in 't Veen')
Dhr. Luteijn	Euro Tank Terminals BV
Dhr. Streep	Euro Tank Terminals BV ('ETT')
Mevr. Klapwijk	OCI Terminal Europoort BV
Dhr. Moling	OCI Terminal Europoort BV
Dhr. Van Putten	OCI Terminal Europoort BV ('OCI')

Verslag:

Mevr. Van Splunter Bajol Tekst & Interpretatie i.o.v. ACM Verslagdienst

De voorzitter opent de hoorzitting en heet de aanwezigen welkom. De hoorzitting is georganiseerd naar aanleiding van het ontwerpbesluit inzake de aanvragen van OCI Terminal Europoort BV (hierna: 'OCI') voor ontheffing van de verplichting tot het aanwijzen van een netbeheerder op grond van art. 15, eerste lid Elektriciteitswet 1998 (hierna: 'E-wet') en art. 2a, eerste lid Gaswet. De ontwerpbesluiten zijn op 31 januari 2014 gepubliceerd. Hierin worden de aanvragen van OCI afgewezen, omdat zowel bij het elektriciteitsnet als het gasnet niet wordt voldaan aan de ontheffingsgronden. Het gaat om de a-grond inzake al dan niet geïntegreerde productieprocessen en de b-grond betreffende al dan niet primair verbruik door OCI. Op deze besluiten is de uniforme voorbereidingsprocedure (hierna: 'UOV') van toepassing. De zienswijzeprocedure is bedoeld om belanghebbenden de gelegenheid te bieden een zienswijze op de ontwerpbesluiten in te dienen. Deze hoorzitting biedt de gelegenheid om de zienswijze mondeling toe te lichten. Tevens is de hoorzitting bedoeld om de hoorcommissie van informatie te voorzien zodat een goed besluit kan worden genomen. Het is niet de bedoeling om in discussie te treden met de hoorcommissie.

Waarschijnlijk zijn niet alle aanwezige partijen belanghebbende bij beide besluiten. Als een partij een mondelinge of schriftelijke zienswijze wil indienen op een ontwerpbesluit dat ziet op een net waarvan zij geen afnemer is, wordt die partij dringend verzocht in haar zienswijze nadrukkelijk uit te leggen waarom zij meent belanghebbend te zijn.

Hij stelt de leden van de hoorcommissie voor.

Hij schetst de gang van zaken ter zitting. Het betreft een openbare zitting. Indien partijen vertrouwelijke gegevens naar voren willen brengen, kunnen zij dat tevoren aangeven opdat passende maatregelen kunnen worden getroffen.

Van de zitting wordt een verslag gemaakt, dat betrokkenen zal worden toegezonden. Commentaar op de redactie van het verslag leidt niet tot wijziging ervan, doch wordt toegevoegd aan het dossier. Het is niet de bedoeling daarbij nieuwe punten op te brengen.

De heer Neef heeft spreektijd aangevraagd namens Kemira Rotterdam BV (hierna: 'Kemira') en Euroliquids BV (hierna: 'Euroliquids') en de dag voor de hoorzitting een e-mail gestuurd. Daarin deelt hij mee dat hij namens Kemira en Euroliquids geen spreektijd aanvraagt inzake het ontwerpbesluit met zaaknummer 12.0343.30 betreffende het elektriciteitsnet en wel het woord zal voeren met betrekking tot het besluit met zaaknummer 12.0351.30 inzake het gasnet.

Hij nodigt de heer Neef uit een toelichting te geven op de zienswijze van Euroliquids en Kemira.

Dhr. Neef houdt namens Euroliquids een betoog dat volledig overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 1.

Vervolgens houdt hij namens Kemira een betoog dat op enkele kleine aanvullingen na overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 2. Hierna worden alleen de aanvullingen weergegeven.

Met betrekking tot de gasaansluiting voor de ammoniakfabriek vult hij aan dat de specifieke vraag van de ammoniakfabriek indertijd dusdanig was dat het gas alleen met miljoenen kubieke meters tegelijk kon worden geleverd. Daarvoor moest er een pijp komen van de Noordzee. Deze gasleiding is specifiek voor dit terrein en enkele andere terreinen aangelegd. Dat is bekend bij ACM. Ook bij andere aanvragers, zoals Vopak, lopen nog procedures.

Met betrekking tot de gevolgen van het stoppen van de levering van gas merkt hij op dat er ook rimpelingen kunnen optreden in het beheer van het net door onduidelijkheid over de netbeheerder. Er ontstaat straks nog een heel spel. Het net wordt dan aangeboden aan Stedin, die zegt dat ze het niet wil hebben omdat ze de techniek niet kent: 'Ik heb het niet aangelegd. Ik kan het niet garanderen aan de gebruikers.' De bedrijven vrezen die terugtrekkende houding en het spel met de mogelijke opvolging van netbeheerders. Zij willen daarvan geen deel uitmaken. Zij willen continuïteit en zekerheid hebben over de toelevering van het gas zodat de stoom geproduceerd blijft worden. De onderlinge verwevenheid van de bedrijfsprocessen in het net gaat een tandje dieper doordat er een stoomafhankelijkheid is die direct aan de gaslevering wordt gekoppeld. Daarom is er sprake van integratie van bedrijfs- en technische processen tussen bedrijven in dat gebied.

De voorzitter dankt de heer Neef voor zijn toelichting. Hij nodigt Euro Tank Terminals BV (hierna: 'ETT') uit haar zienswijze toe te lichten.

Dhr. Luteijn betoogt dat ETT belanghebbende is omdat zij op twee manieren afnemer is van de gesloten distributiesystemen van OCI. Ten eerste is zij de grootste afnemer van het hoogcalorische gas en ten tweede heeft zij het grootste aansluitvermogen op het elektriciteitsnet van OCI. ETT wil dat de netwerken in stand blijven, zoals ook de voorgaande spreker heeft betoogd. Verder verzoekt zij ACM om in haar besluit rekening te houden met de specifieke kenmerken van het netwerk en de verwevenheid van de bedrijven, maar ook met de historie. Daarbij zou een mogelijke onafhankelijke netbeheerder kunnen zeggen: 'Ik wil dat niet.' Ook de tijd die het zou kunnen vergen om eventueel tot een adequate oplossing te komen, is een aspect waarmee rekening moet worden gehouden. Wat ETT betreft blijft het netwerk in stand. ETT zal nog een schriftelijke zienswijze indienen met een nadere onderbouwing.

De voorzitter dankt de heer Luteijn voor zijn toelichting. Hij nodigt Kees in 't Veen uit haar zienswijze toe te lichten.

Dhr. Koornhof kondigt aan dat Kees in 't Veen wellicht ook een schriftelijke zienswijze zal indienen. De situatie van Kees in 't Veen wijkt een beetje af van die van de andere partijen, omdat zij verder weg zit bij OCI. Zij betreft alleen gas en elektriciteit via OCI.

Vervolgens houdt hij een betoog dat volledig overeenkomt met de tekst van zijn pleitnota. Een kopie van deze pleitnota is aan dit verslag gehecht als Bijlage 3.

De voorzitter dankt de heer Koornhof voor zijn toelichting. Hij schorst de hoorzitting voor kort beraad van de hoorcommissie.

De voorzitter heropent de hoorzitting. Hij nodigt OCI uit om een reactie te geven.

Mevr. Klapwijk gaat allereerst in op de belanghebbendheid van partijen. OCI heeft geconstateerd dat twee van de aanwezige partijen geen aansluiting hebben op haar gastransportnet. Zij is van mening dat deze partijen daarom formeel niet belanghebbend zijn, maar vindt het wel goed dat ze het woord hebben kunnen voeren. Het is goed dat zij de zorgen die zij hebben, op tafel kunnen leggen, zodat erover kan worden gesproken. OCI refereert zich verder naar het oordeel van ACM op het punt van de belanghebbendheid.

Alle argumenten die Euroliquids en Kemira hebben aangevoerd, betreffen stoom. Stoom is een niet-gereguleerde *utility*. Deze wordt nu geleverd krachtens een civielrechtelijk contract waarin ook opzegtermijnen zijn opgenomen. OCI zou deze contracten theoretisch ook gewoon kunnen opzeggen op een moment dat dit binnen de daarin gestelde termijn mogelijk is. Ook dan zou er geen stoomvoorziening meer zijn en zouden de afnemers zelf in hun stoombehoefte moeten voorzien. Overigens heeft OCI zelf ook stoom nodig voor haar bedrijfsprocessen, dus voor OCI is de stoom ook heel belangrijk. Maar Euroliquids en Kemira lijken vooral vrees te hebben voor wat er gebeurt als OCI het net niet meer zou beheren. Ze vragen zich af of de stoomvoorziening dan in het gedrang komt. Ook voor Kees in 't Veen geldt dat zij niet weet wat er straks gaat gebeuren. Dat weet OCI ook niet, maar de continuïteit komt wat OCI betreft niet in het geding, want ook als er een netbeheerder moet worden aangewezen, zal OCI gas en elektriciteit blijven leveren tot het moment van de overdracht. OCI zal in dat transport blijven voorzien tot het moment dat een netbeheerder dat overneemt. De continuïteit is dus niet in gedrang. De vrees van afnemers is naar de mening van OCI niet legitiem. De regionale netbeheerder zal het gastransportnet moeten overnemen, desnoods op aanwijzing van de Minister. De vrees dat er straks niemand is die dat gaat doen, begrijpt OCI wel maar die is niet legitiem. In de wet staat gewoon dat de Minister een netbeheerder aanwijst als de regionaal netbeheerder weigert om het net over te nemen. Dat geldt ook voor elektriciteit.

Verder is verwezen naar de in 2012 verleende ontheffing. De criteria waren indertijd anders. Anders had er ook geen nieuwe ontheffing hoeven te worden aangevraagd. In 2012 waren milieutechnische samenwerking en milieubesparing een grond voor het verlenen van ontheffing. Dat is nu niet meer het geval. De ontheffingscriteria zijn veranderd en OCI denkt dat zij hieraan nu niet meer voldoet. Zij heeft ervoor gestreden, maar het lijkt erop dat het niet gaat lukken; feit is dat OCI voor gas en elektriciteit niet voldoet aan de criteria voor ontheffing. Voor OCI is het ook onbekend wat er gaat gebeuren als er een netbeheerder moet worden aangewezen. Dat is voor iedereen onontgonnen terrein, want het is nog niet gebeurd. Hoe het praktisch gaat uitwerken en wat het gaat betekenen, is nog een beetje onbekend. Feit is wel dat er een elektriciteitsnet en een gastransportnet liggen en dat de netbeheerder die al dan niet op aanwijzing van de Minister zal moeten overnemen. Daarna

geldt het gereguleerde periodiek aansluittarief, want er is al een aansluiting. OCI neemt aan dat er geen nieuwe aansluittarieven hoeven te worden betaald, aangezien er een net ligt waarop iedereen een aansluiting heeft. Dat zal moeten worden overgenomen. Dus er zal alleen een periodiek aansluittarief in rekening worden gebracht evenals het gereguleerde transporttarief. De afnemers vrezen voor hoge kosten, maar dit zijn gewoon gereguleerde kosten, dus die zouden ook legitiem moeten zijn. OCI zal, zoals eerder gesteld, het transport blijven verzorgen tot het moment dat de overdracht ook daadwerkelijk plaatsvindt. De continuïteit komt dus niet in gedrang.

Op 5 maart 2014 heeft er een bespreking met partijen plaatsgevonden. Ook OCI worstelt met de vraag hoe het nu verder moet, nu zij niet aan de ontheffingscriteria lijkt te voldoen, en beziet of er een manier is dat het wel gaat lukken. OCI heeft aan alle afnemers voorgesteld om te kijken of ze met elkaar een soort coöperatie zouden kunnen oprichten waarin gas, elektriciteit en alle gereguleerde *utilities* worden beheerd, zodat er een grotere mate van samenwerking zou komen. Maar daarvoor gingen de handen niet op elkaar. Dus ook dat lijkt niet te gaan werken. Verder merkt OCI dat er heel veel onduidelijkheid en onzekerheid is, vooral over wat er nu gaat gebeuren. Misschien kan ACM een deel daarvan wegnemen.

De voorzitter verzoekt partijen om een reactie.

Dhr. Neef geeft eerst een reactie namens Euroliquids. Het is een vreemde situatie dat de aanvrager zelf achterover gaat zitten, nu de aanvraag dreigt te worden afgewezen. Dat heeft veel oorzaken. Een daarvan is dat als men met een heleboel mensen een jas tracht te kopen, iedereen een andere kleur, lengte of accessoire kiest. Dat speelt in de onderhavige kwestie ook een beetje. Iedereen heeft zo zijn eigen specifieke belangen, terwijl iedereen aan elkaar verbonden is met economische, financiële en technische belangen. OCI stelt terecht dat stoom niet is gereguleerd, maar Euroliquids heeft in haar betoog voldoende duidelijk gemaakt dat er een heel sterke verwevenheid is in de productieprocessen, die op historische wijze zo tot stand zijn gekomen. Bedrijven zijn tot op de dag van vandaag enigszins tot elkaar veroordeeld. Natuurlijk is er een vrees over de continuïteit. Er is geen twijfel over het feit dat OCI zal blijven leveren, maar er ontstaat een vacuüm op het moment dat er een onzekere situatie ontstaat over de netbeheerder waarmee rekening moet worden gehouden, en de investeringen en kosten die op de bedrijven afkomen. Natuurlijk gaat het om gereguleerde kosten en zijn die allemaal transparant en inzichtelijk te krijgen, maar in de eerste plaats zal een netbeheerder moeten worden aangewezen. Het ligt voor de hand dat dat Stedin is, maar dat hoeft niet. Als Stedin het wel doet, heeft zij als regionale netbeheerder de plicht om iedereen te voorzien van continuïteit en kwaliteit en te zorgen dat de technische normen en de techniek ter plaatse goed is. Zij kan dan zeggen: 'Ik moet ook mijn goede naam waar kunnen maken in dat gebied en ik kan het me gewoon niet permitteren om ze aan te sluiten op een 6 kV-electriciteitsnet en op een hoogcalorisch gasnet dat technisch zo specifiek is dat ik het eigenlijk niet kan beheren.' Stedin zal dan in ieder geval voor elektriciteit komen met een oplossing in de trant van: 'Beste bedrijven van dit terrein. Ik ben Stedin. Er is geen probleem in continuïteit. Ik bied u gewoon een eigen aansluiting. Klaar.' Onderzoek bij Stedin heeft inmiddels geleerd dat daar de capaciteiten voorhanden zijn om het probleem op gebied van elektriciteit op te lossen. Gas is een heel ander punt. Dat geeft meer ruis op de lijn. Dus om zo maar te stellen: 'Er is geen probleem, Stedin neemt het over en de continuïteit is gewaarborgd,' dat ziet Euroliquids niet een, twee, drie gegarandeerd zitten en dat verontrust de bedrijven. De belangen zijn groot. Het gaat om vele miljoenen kubieke meter productie die links en rechts wordt gedraaid. Men is daar toch wel bezorgd over.

Tot slot over de door OCI genoemde coöperatie. Inderdaad is er een co-site-overleg geweest. Dat vindt regulier plaats met het Havenbedrijf Rotterdam, zoals die dat met alle bewoners in het havengebied doet. Daar worden vele zaken besproken die de bedrijven in het gebied aangaan. Spreker heeft niet op de agenda zien staan dat daar een

coöperatievoorstel is neergelegd door OCI. Dit is terzijde even ter sprake gekomen. Maar daarop wordt door de bedrijven niet zomaar positief gereageerd. Als OCI een netbeheerder moet aanwijzen, kan zij Stedin aanwijzen en daarmee proberen een stukje waarde van het economisch eigendom terug te halen, als Stedin ervoor zou willen betalen. Stedin heeft zich tot nu toe heel terughoudend opgesteld. Aan de andere kant zou OCI het netwerk kunnen verkopen aan een coöperatie zodat ze op die manier een stukje van haar investeringen zou kunnen terughalen. Iets kopen dat vijftig, zestig jaar oud is, is voor de nu ter plaatste gevestigde bedrijven geen aantrekkelijk vooruitzicht. Zij moeten nog vele jaren vooruit met een productieproces dat afhankelijk is van continuïteit. De kaarten zijn wel enigszins geschud. Gelet op de meningen van de bedrijven lijkt een coöperatie geen passende oplossing voor dit gebied. Dat is sneu voor OCI, maar zo staan de zaken er nu eenmaal voor.

Kemira sluit zich aan bij de reactie van Euroliquids. Indertijd zijn Esso en Kemira Agro begonnen met een ammoniakfabriek op het terrein. Omdat hiervoor een dikke gaspijpleiding nodig was, was destijds de enige optie een leiding direct uit de Noordzee. Er staat een GOS op het terrein, dat wordt beheerd door OCI en Gasunie Transport Services (hierna: 'GTS'). Dat is heel specifiek en moet continuïteit krijgen. Stedin kan straks stellen: 'Ik ben er wel voor aangewezen, maar ik ga er niets voor betalen en ik kan het ook niet leveren, want ik kan geen alternatief bieden.' Met elektriciteit kan Stedin dat wel, maar met gas niet. Als zij wordt gedwongen het gasnet over te nemen, krijgt zij een vraagstuk in de schoot geworpen waarbij ook de veiligheid in het geding is. Bij het beheren van een hogedrukpijpleiding met vele miljoenen kubieke meter gas gelden andere normen en waarden dan bij de 100 of 200 millibar druk van een laagcalorisch gasnet. Hier spelen heel andere, specifieke elementen een rol.

Dhr. Luteijn sluit zich aan bij de opmerking over de bijeenkomst op 5 maart 2014. Dit was een reguliere co-site meeting. Natuurlijk stond deze in het teken van de ontwikkelingen op het onderhavige dossier. Maar spreker heeft van zijn collega niet teruggehoord dat het oprichten van een coöperatie expliciet op de agenda stond als een uitweg uit deze impasse. ETT is verheugd over de reactie van OCI, die heeft benadrukt dat de betrouwbaarheid van de levering niet in gevaar is tot er overeenstemming is over een eventuele overdracht aan een nieuwe netbeheerder. Daaraan voegt ETT toe dat zij als grootste afnemer in de *utility*-overeenkomst met de rechtsvoorganger van OCI, Micro Chemie, nog een apart addendum heeft over de betrouwbaarheid van de levering op het gebied van elektriciteit. Dat is in aanvulling op haar wettelijke verplichtingen als netbeheerder.

Dhr. Koornhof heeft geen aanvullingen op de gegeven reacties.

De voorzitter kondigt een reeks vragen van de hoorcommissie aan.

Dhr. De Vreeze stelt een formele vraag. Euroliquids gaf aan dat er op 3 maart 2014 een aanvraag is gedaan voor een aansluiting op het gasnet van OCI. Hoe staat het daarmee? Is er al een overeenkomst tot stand gekomen?

Dhr. Neef benadrukt dat deze aanvraag absoluut geen cosmetische is.

Dhr. Van den Kieboom legt uit dat het gaat om een uitbreiding van de standaardactiviteiten om meststoffen te produceren. Deze verdubbelen in ongeveer vijf jaar. Daarvoor is deze uitbreiding nodig.

Dhr. Neef voegt hieraan toe dat in de bijgevoegde brief is aangegeven dat Euroliquids telefonisch contact zou opnemen om een afspraak te maken. Dan wordt gesproken over volumes, technische parameters, kosten en alles wat verder nodig is om het proces in gang te zetten.

Dhr. De Vreeze heeft niet direct alle jurisprudentie over een dergelijke situatie paraat en kan ter zitting niet zeggen dat dit betekent dat Euroliquids ook belanghebbende is. ACM zal dit nagaan. Aangezien het aansluitingsproces plaatsvindt gedurende het UOV-proces, verzoekt

hij Euroliquids om ACM op de hoogte te houden van de nodige stappen, zoals het tot stand komen van de overeenkomst en dergelijke.

Dhr. Neef zegt dit toe.

Mevr. Boyd gaat in op de noodzaak van hoogcalorisch gas ten tijde van het ontstaan van de ammoniakfabriek op de locatie. Is dit nog steeds een vereiste?

Dhr. Neef legt uit dat er indertijd een vraag was voor heel veel gas in het gebied. Als ergens heel zware chemische industrie wordt gevestigd, kan daaraan niet met een dun pijpleidinkje worden voldaan. De enige optie was om het gas direct vanaf de Noordzee binnen te brengen. Het gas uit de Noordzee is hoogcalorisch in tegenstelling tot het laagcalorische Slochterengas. Op dat moment was de enige oplossing de aanleg van die enorme gastransportleiding en het bouwen van een GOS op het terrein. Daarop heeft iedereen zijn bedrijfsinstallaties ingericht. De netbeheerder was ook niet verplicht tot het aanleggen van een gasaansluiting. Maar op deze manier konden ook de andere bewoners ervan profiteren. De huidige situatie is dat er nog steeds vele miljoenen kubieke meter gas worden afgenomen per jaar. Die enorm grote technische installaties kunnen ook niet ineens worden omgebouwd naar laagcalorisch. Bovendien is laagcalorisch gas niet voorhanden. Er is een verwevenheid van de enorme staalconstructies en de investeringen die de bedrijven hebben gedaan om het hoogcalorische gas te verstoken en om de branders en dergelijke daarop in te richten. Dat zijn processen die niet even makkelijk omkeerbaar zijn. Er is geen alternatief van de lokale regionale netbeheerder. Dan is laagcalorisch op dit moment ook geen optie. Daarbij komt dat als nu zou worden overgegaan op laagcalorisch gas, er miljoenen kubieke meter meer van zou moeten worden verstoofd om dezelfde verbrandingswaarden te verkrijgen. Bedrijven kunnen niet zomaar overgaan op laagcalorisch gas, omdat dit technisch met de volumes die zij verstoken, geen oplossing is. De ammoniakfabriek is in 2000 gesloten, maar met elkaar nemen de bedrijven nog steeds zo ontzettend veel kubieke meter gas af, dat het geen optie is om over te gaan naar laagcalorisch gas. Ook al zou men het met de bedrijfsprocessen en de huidige technieken wel voor elkaar kunnen krijgen als er vandaag de dag zou moeten worden gebouwd. Maar het is er niet en aan de andere kant staan er enorme constructies om het gas op die manier te verbranden en te beheren. Dat kan ook niet zomaar worden veranderd op dit moment.

Mevr. Boyd verzoekt om een toelichting op de door Euroliquids en Kemira genoemde veiligheidsaspecten.

Dhr. Neef legt uit dat het Noordzee-gas enkele specifieke eigenschappen heeft. Het heeft een hoge druk en is hoogcalorisch. Daarvoor is in het GOS een speciale installatie gebouwd. Dat vraagt om deskundigheid en ervaring. Bij GTS is die aanwezig. Bij gas speelt ook veiligheid een rol, omdat het in tegenstelling tot elektriciteit iets fysieks is, met risico's op lekkage. Er zit ook speciale apparatuur bij voor de aanpassing op de bedrijfsinstallaties. Daar ligt voor OCI een zorg omtrent veiligheid. Dat lost zij samen met GTS op. Die veiligheidseisen zijn hier wel degelijk van belang omdat er zo'n specifiek ander gas wordt getransporteerd. Daarbij horen andere veiligheidseisen, die door GTS en OCI goed worden beheerd. De vraag is nu of Stedin personeel kan leveren dat dat ook kan garanderen. Bovendien heeft Stedin de techniek niet geleverd of gebouwd, dus zij zal altijd problemen hebben met reserveonderdelen en alles wat daarmee heeft te maken. Stedin zal altijd een discontinuïteit hebben in haar verplichting als netbeheerder om haar afnemers met veiligheid en continuïteit van gas te voorzien. Dus de veiligheidsaspecten zitten wel degelijk in de verwevenheid van GTS, het GOS, de technische installatie en OCI aan de andere kant, die met elkaar zorg dragen voor een veilige wijze van transport om de miljoenen kubieke meter gas naar de aangesloten te distribueren. De veiligheidsaspecten zitten wel degelijk in dat proces verweven.

Mevr. Boyd vraagt Euroliquids, Kemira en ETT wat zij in hun bedrijfsproces doen met de stoom die OCI levert.

Dhr. Van den Kieboom legt uit dat Euroliquids meststoffen mengt. Dat zijn oplosprocessen van droge stof in vloeistoffen. De temperatuur van die processen wordt bestuurd door stoom in te brengen en ze daarmee op de gewenste temperatuur te brengen en te houden. Aan de andere kant wordt ook het eindproduct ermee verwarmd en op temperatuur gehouden. In winterse situaties wordt stoom naar bijvoorbeeld nooddouches en andere noodvoorzieningen gebracht om ervoor te zorgen dat het water niet kan bevriezen. Het buurbedrijf Lyondell, dat ter zitting niet is vertegenwoordigd, gebruikt stoom om een *flare* te besturen. Als zij moet affakkelen vanwege een calamiteit, is stoom vlak bij de *flare* nodig om ervoor te zorgen dat het verbrandingsproces bij die *flare* beter verloopt.

Dhr. Neef wijst op de verwevenheid hier met het veiligheidsaspect.

Dhr. Luteijn merkt op dat ETT geen stoom afneemt.

Dhr. Bazelmans legt uit dat Kemira waterstofperoxide maakt in een waterige oplossing. Om te voorkomen dat er heel veel moleculen water worden getransporteerd naar de eindgebruikers, moet een groot deel van het water worden verdampt. Dat kan alleen maar op een efficiënte manier door middel van stoom. Een heel groot deel van de stoom die Kemira in haar fabriek inneemt, is nodig om water te verdampen en de peroxide te concentreren zodat de oplossing kan worden getransporteerd zonder al te veel moleculen water naar de klant te hoeven transporteren. Een ander deel van de stoom wordt gebruikt om vloeistof op te warmen om het proces draaiende te houden. In de winter heeft Kemira ook stoom nodig voor de verwarming van de gebouwen.

Dhr. De Vreeze vraagt naar de samenwerkingsvorm. Is er één contract voor een vast aantal kuub stoom? Of kunnen de afnemers zelf bepalen hoeveel stoom ze bij OCI weghalen?

Dhr. Van Putten reageert dat het een dynamisch geheel is. Er staan twee ketels op het terrein waarvan de bedrijven stoom kunnen afnemen. De hoeveelheid fluctueert. Sommige bedrijven schakelen bijvoorbeeld in het weekend terug en stoppen met de productieprocessen. Andere ondernemingen zijn 24/7 in bedrijf. Dat is een dynamisch geheel. De fakkel is ook al even genoemd. Die komt er natuurlijk maar heel sporadisch bij. Er zit ook altijd een reserve in de productiehoeveelheid van de stoom. Al met al staat er een aardige reservecapaciteit opgesteld, maar de reguliere afname van de stoom ligt onder de maximale capaciteit.

Dhr. De Vreeze begrijpt dat OCI niet direct in actie hoeft te komen als er wordt afgefakkeld en er plotseling meer stoom moet komen. Gewezen is op de reserve. ACM probeert een gevoel te krijgen bij de situatie.

Dhr. Van den Kieboom vraagt of dit bijspringen is bedoeld in technische zin of in de zin van mankracht.

Dhr. De Vreeze bedoelde zijn vraag vooral technisch. Moet er bij OCI direct wat gebeuren op het moment dat de vraag hoger of lager wordt? Er is gesproken over reservestoom.

Dhr. Van Putten legt uit dat OCI een *tolling agreement* heeft met Kemira. Het beheer en de bediening van de ketels ligt bij Kemira. Zodra de stoom het ketelhuis verlaat, komt deze op het netwerk van OCI. Als er een opschaling nodig is, wordt de stoomproductie in principe automatisch opgeschaald. Indien dat niet zo is, moet er gekeken worden of het probleem bij het netwerk dan wel bij het ketelhuis ligt.

Mevr. Klapwijk vult aan dat de ketels van Kemira zijn. Stoom is een niet-gereguleerde *utility* en de stoomproductie en levering zouden ook door kunnen gaan als Stedin zou worden aangewezen voor het gastransportnet. Er zijn momenteel gesprekken gaande over hoe de toekomst eruit moet zien. Euroliquids heeft ook al aangegeven dat zij een gasaansluiting heeft aangevraagd en overweegt om door middel van eigen ketels in haar stoomproductie te voorzien. Dat geldt voor meerdere afnemers.

Dhr. Neef licht de aanvraag voor een eigen gasaansluiting door Euroliquids toe. Deze ziet ook op stoom, maar de stoom die Euroliquids nodig heeft kan niet meer worden geleverd door de bestaande installatie, ook al heeft die wat flexibiliteit in de levering van het stoomvolume. Aan de variatie in stoomvolume zit altijd een plafond. De aanvraag van Euroliquids gaat daar al bovenuit. Hij benadrukt dat verschillende sprekers hebben aangegeven dat stoom niet iets is dat zomaar uit een tuitje sproeit, maar wel degelijk als

bestanddeel in meststoffen of oplosmiddelen wordt geïntegreerd om productieprocessen tot stand te brengen. Het is niet zomaar een utiliteit, zoals is geschetst in het ontwerpbesluit.

Dhr. De Vreeze gaat in op Stedin die is genoemd als beoogd netbeheerder. Partijen twijfelen eraan of Stedin wel in staat is om het net te beheren, omdat de druk in het net nogal hoog is en het gaat om hoogcalorisch gas. Wellicht zijn er andere netbeheerders die dit gasnet kunnen beheren. Waarom zou dit GTS zelf niet kunnen zijn?

Dhr. Neef reageert dat de degene die zelf iets heeft aangelegd, meestal zelf lange tijd de reserveonderdelen in huis houdt en de knowhow en ervaring met de technische installaties heeft. Het onderhavige net is al decennia lang in handen van GTS. GTS heeft de reserveonderdelen en weet precies waar de ins en outs en de knelpunten in het net zitten. Zij heeft de ervaring. Een wezenlijk onderdeel van het proces is de veiligheid. Stedin heeft geen reserveflens op de plank liggen voor dit gastransportnet. Bovendien heeft zij de knowhow niet, omdat haar hele bedrijfsvoering voor gas is gericht op het Slochterengas, laagcalorisch gas onder lage druk.

Dhr. De Vreeze vraagt waarom GTS niet zou kunnen worden aangewezen voor het gasnetwerk op dit terrein.

Dhr. Moling vermoedt dat er sprake is van een misverstand. Het GOS, de aansluiting zelf en ook de drukverlaging zijn en blijven eigendom van GTS. Het gaat uitsluitend om het stuk pijp dat erachter ligt en de meter. Het gaat niet om een technisch complex iets. Wel is het zo dat er in die regio hoogcalorisch gas ligt. GTS blijft dat ook gewoon leveren. Daarom moet eigenlijk wel alles doorgaan op hoogcalorisch gas. Er is geen alternatief en het is ook niet kosteneffectief om een leiding aan te leggen naar het G-gas. Ook het gas voor de consumenten wordt op heel hoge druk aangeleverd door GTS, maar die wordt eerst op een ander GOS verlaagd. In hoeverre die druk verschilt van die in het netwerk van OCI, durft spreker niet te zeggen. Maar naar zijn beleving gaat het alleen om een pijp waar gas doorheen stroomt dat 25 tot 30 procent meer energie-inhoud heeft per kubieke meter. Complexer is het niet. Altijd wordt Stedin genoemd, omdat, aangezien niemand er veel trek in heeft, ervan wordt uitgegaan dat de Minister uiteindelijk de dichtstbijzijnde netbeheerder aanwijst. Die krijgt dan waarschijnlijk een stukje gasnet, een eilandbedrijf, dat niet is aangesloten op de rest van zijn netwerk, omdat het los ligt en het gas een andere kwaliteit heeft. Gedachten gaan een bepaalde richting uit, maar het is niet zo dat OCI alleen aan Stedin denkt.

Dhr. Luteijn toont een schematische schets van de situatie. Deze schets zal worden gevoegd bij de schriftelijke zienswijze van ETT. De rode streepjes bakenen de grenzen van het gasnetwerk af. Het GDS bestaat effectief uit leidingwerk. Zitten er meters in aan de kant van OCI?

Dhr. Moling reageert dat OCI geen meters heeft. GTS is het officiële landelijke meetbedrijf en de meters zijn van GTS. Zij bepaalt hoeveel gas er wordt geleverd op de locatie.

Mevr. Heine stelt een vraag aan alle aanwezige partijen. Bij de oude ontheffing van OCI zijn extra voorschriften opgenomen met betrekking tot de veiligheid. Indien ACM een ontheffing zou verlenen aan OCI, zouden er dan extra voorschriften moeten worden opgenomen of zou er een kortere termijn aan de ontheffing moeten worden verbonden in verband met de veiligheid en derdentoegang?

Dhr. Neef reageert dat er een verschil is tussen OCI en haar rechtsvoorganger Micro Chemie. Er is een ander management, het is een heel ander bedrijf. OCI heeft de laatste tijd alles in het werk gesteld om voorschriften met betrekking tot veiligheid op te volgen, om te zorgen dat de keuringen periodiek worden gedaan en om te zorgen dat er een verantwoord beheer is. Ook derdentoegang is mogelijk gemaakt. Op gebied van elektriciteit wordt inmiddels door één afnemer gebruikgemaakt van derdentoegang. Daarvoor is Westland aangewezen als meetbedrijf. Met name de veiligheid speelt een rol. Partijen delen wel de zorg over het vijftig, zestig jaar oude elektriciteitsnet dat is gebaseerd op standaarden die niet meer aan de hedendaagse eisen voldoen en over het gasnet dat bijzondere zorgen met

zich meebrengt in verband met het hoogcalorische gas dat met miljoenen kubieke meter onder hoge druk door het land stroomt.

Mevr. Klapwijk heeft daaraan namens OCI niets toe te voegen. Wel maakt zij van de gelegenheid gebruik om in te gaan op de opmerking dat het vreemd is dat OCI zich als aanvrager neerlegt bij het afwijzen van de aanvraag. Dat heeft te maken met voortschrijdend inzicht. OCI heeft er alles aan gedaan om de ontheffing te verkrijgen. Die lijkt er niet te gaan komen, omdat de wet is gewijzigd. OCI denkt niet meer aan de criteria te voldoen en dat is de verklaring dat zij zich erbij neerlegt als de aanvraag voor ontheffing wordt afgewezen.

De voorzitter gaat over tot de afronding van de hoorzitting en stelt de aanwezigen in de gelegenheid tot het maken van een laatste opmerking.

Dhr. Neef is van mening dat de standpunten goed naar voren zijn gekomen. Kemira en Euroliquids zien geen aanleiding hun standpunt te wijzigen. In hun schriftelijke zienswijze zullen zij dat nader toelichten.

De voorzitter constateert dat de overige aanwezigen geen behoefte hebben aan het maken van verdere opmerkingen. ACM ziet graag de schriftelijke zienswijzen tegemoet. Hij dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng. Hij sluit de hoorzitting.

Bijlage 1: pleitnota dhr. Neef, Euroliquids

Bijlage 2: pleitnota dhr. Neef, Kemira

Bijlage 3: pleitnota dhr. Koornhof, Kees in 't Veen